

Юлія ЗИНОВ'ЄВА

ПОЛЬСЬКІ АДРЕСИ КИЄВА. –

Київ: «Дух і літера», 2007.

Проект «Цікавий Київ», що об'єднує закоханих у своє місто людей та представляє 70 різноманітних екскурсійних маршрутів Києвом та за його межами, і видавництво «Дух і літера» 2007 року видали путівник Києвом «Польські адреси». Для обкладинки видання було обрано світлину з зображенням костюлу Святого Миколая, який з дня свого освячення 6 грудня 1909 року став візитівкою не лише польської католицької громади міста, але й усього Києва. Таким же чином усі пам'ятки та особи, згадані у путівнику, є невід'ємною та важливою частиною життя давнього міста над Дніпром. Путівник «Польські адреси» має вступну статтю «Поляки в Києві XI – I половини XX ст.», в якій коротко, як і належно для стилю путівника, подано історію польської громади в Києві. Упорядником путівника та автором текстів є Михайло Кальницький. Консультували видання Вікторія Радик та Чеслава Раубішко.

Частину путівника «Польські адреси» складає карта-схема сучасної центральної частини Києва, на якій позначено культові будівлі, поховання, пам'ятні місця польської громади міста Києва, адреси навчання, проживання та діяльності видатних осіб, а також музейні, архівні та бібліотечні зібрання. До кожної з цих адрес подано фотографію і короткий інформативний текст. Автор путівника використав як сучасні фотографії, так і давні світлини. Це дає можливість побачити втрачені будівлі. Крім того, старі фотографії будинків, які збереглися, дозволяють у момент, коли ми розглядаємо давно знайоме зображення, зняти нашарування десятиліть і побачити частинку Києва очима людей початку XX століття. У приміщенні корпусу Національного університету ім. Т.Г. Шевченка, на нинішньому бульварі Тараса Шевченка 14, була розташована Перша Київська гімназія, в якій навчалися політичні та громадські діячі польського походження В. Ли-

пинський, Г. Юзевський. Варто уважніше розглянути це давнє фото, вміщене у путівнику: об'єктив невідомого нам фотографа передав не лише фасад гімназії, але і колону військових, які з рушницями на плечах браво марширують бульваром. Можливо, гімназисти з заздрістю позирають у той момент на військових з вікон? На фотографії кінця XIX ст. будинку на вулиці Рогнідинській, 1, де містилося приміщення Київського Літературного-артистичного товариства, зустрічаємось поглядом з міщанином із палицею та гімназистом у кашкеті і з ранцем.

Карта-схема з фотографіями дає можливість досить швидко і зручно орієнтуватися містом і спланувати свій екскурсійний маршрут. Якщо ж для користувача карти вказані у ній вулиці і адреси є звичною дорогою на роботу, навчання, додому, у різноманітних щоденних справах, то, певно, дорога ця стане не такою буденною і довгою.

Крім опису та зображень будинків, упорядник путівника подав ще й фотографії та короткі біографії видатних діячів польського походження, які тим чи іншим чином пов'язані з Києвом: літераторів, політичних діячів і діячів театру, художників, вчених, педагогів, книговидавців, музикантів. Одні народились чи навчались у Києві, як письменник Ярослав Івашкевич, або художник, один із провідників світового художнього авангарду, Казимир Малевич. Для інших Київ став прихистком під час Першої світової війни, як для письменника, педагога і лікаря Януша Корчака, актора і режисера Юліуша Остерви. Дехто творив і працював у Києві, змінюючи це місто ззовні, як архітектор Владислав Городецький, що спорудив приміщення нинішнього Національного художнього музею України, костьол Святого Миколая, караїмську кенасу, власний «Будинок з химерами», чи художник Вільгельм Котарбінський, один з провідних учасників розпису Володимирського собору. Також змінювали поляки і душі киян, як актриса Станіслава Марія Висоцька, котра організувала 1916 року експериментальний польський театр «Студія» на вул. Круглоуніверситетській, 10, та піаніст і композитор Кароль Шимановський, який виступав у залі Купецького зібрання (нині Національна філармонія України). А от польський військовий та політичний діяч Юзеф Клемент Пілсудський саме в Києві вперше освідчився у коханні своїй майбутній дружині Олександрі Щербинській, хоча Київ для нього був не лише романтичним куточком, а і стратегічним містом у військових діях.

У путівнику згадано, певно, і найвидатнішу людину ХХ століття польського походження, яка відвідувала Київ. 2001 року у Києві з духовною місією перебував папа Іван Павло II, служив у католицьких храмах та зустрічався з вірними.

І ще досить багато цікавих і малознаних імен наводить Михайло Кальницький у своєму путівнику, і за кожним з цих імен відкривається частина життя міста.

Упорядник вказує, що через обмежений обсяг картосхеми та фізичну втрату багатьох пам'яток видання не може претендувати на вичерпність. Справді, досить складно зараз шукати на Подолі місце перебування зруйнованих ще під час козацької війни костьолів чи домініканського монастиря, хоча, можливо, це було б також цікавим досвідом.

Звичайно ж, перелік імен видатних людей польського походження, пов'язаних з Києвом, також не є повним. Саме в давньому Києві проводив свою місіонерську діяльність польський святий, легендарний чернець-домініканець Яцик (Ґіацинт).

Окрім того, споглядаючи костьол Святого Миколая, ми можемо згадати не лише видатного київського архітектора Владислава Городецького, а і польського цивільного інженера Станіслава Воловського, який ніколи не був у Києві. Саме проект молодого інженера, котрий на той час навчався в Інституті цивільних інженерів Імператора Миколи I у Санкт-Петербурзі, було визнано найкращим у конкурсі проектів на спорудження нового костьолу в Києві. Але через відсутність у автора проекту практичного досвіду було вирішено доручити робоче проектування, керівництво і нагляд за веденням будівництва саме В. Городецькому.

На вулиці Пушкінській, 32, жив Константин Регамей, композитор, учень і друг Глієра, викладач музично-драматичної школи Миколи Лисенка. У родині Константина Регамея та його дружини, сербки за походженням, Лідії Славич саме на вулиці Пушкінській, 32, народився один з найвидатніших польських композиторів і сходовознавців ХХ ст., поліглот (знав біля сорока мов), викладач університетів у Женеві та Лозанні Константин Регамей молодший. І цей список можна ще продовжувати.

Структура та оформлення путівника «Польські адреси Києва» дозволяють здійснити не лише реальну, а й уявну пізнавальну подорож навіть людині, яка ніколи не була в Києві, або ж не має змоги активно пересуватися містом.